

Atvinnuveganefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Reykjavík, 2.5.2019
Tilvísun vor: M-2019-102/ 00.11

Efni: Umsögn um 791. og 792. mál - þriðji orkupakkinn

Atvinnuveganefnd Alþingis hefur óskað eftir umsögn Landsvirkjunar um *tillögu til þingsályktunar um breytingu á þingsályktun nr. 26/148, um stefnu stjórnvalda um uppbyggingu flutningskerfis raforku, mál 791 og frumvarp til laga um breytingu á raforkulögum, nr. 65/2003, með síðari breytingum (tilvísun í stefnu stjórnvalda um uppbyggingu flutningskerfis raforku), mál 792.*

Landsvirkjun þakkar tækifæri til að skila inn umsögn um málin, þar sem þau eru nátengd sendir Landsvirkjun samhljóða umsögn um þessi mál. Fyrirtækið hvetur nefndina og Alþingi til að veita þeim brautargengi.

Með bréfi dagsettu 29. apríl 2019 sendi Landsvirkjun utanríkismálanefnd Alþingis umsögn um mál 777: *Tillaga til þingsályktunar um staðfestingu ákvörðunar sameiginlegu EES-nefndarinnar, nr. 93/2017, um breytingu á IV. Viðauka (Orka) við EES -samninginn (þriðji orkupakkinn).* Umsögnin er í fylgiskjali.

Landsvirkjun styður þá ráðagerð að „[e] ekki verður ráðist í tengingu raforkukerfis landsins við raforkukerfi annars lands í gegnum sæstreng nema að undangengnu samþykki Alþingis“. Landsvirkjun hefur talið að forsenda tengingar, ef af verður, sé umfjöllun Alþingis, breytingar á raforkulögum og hugsanlega fleiri lögum.

Landsvirkjun hefur um áratugaskeið hugað að þeim möguleika að tengja raforkukerfi Íslands með sæstreng við raforkukerfi grannríkja. Íslenska raforkukerfið er einangrað og því þarf að mæta aukinni orkuþörf með orkuöflun innanlands til að orkuöryggi sé ekki stefnt í hætti. Með tenginu við raforkukerfi grannríkja væri unnt að auka orkuöryggi landsins, stuðla að betri nýtingu þeirra orkulinda sem hafa verið beislaðar á hverjum tíma og setja fleiri stoðir undir tekjuöflun fyrirtækisins. Þetta hafa verið megindrífkraftarnir í vinnu fyrirtækisins. Fleiri innlendir aðilar hafa kannað þetta mál. Orkustofnun fékk t.d. erlenda ráðgjafa til að gera frumhagkvæmniathugun á verkefninu á áttunda áratug sl. aldar. Landsvirkjun vann ásamt ráðgjöfum að athugun á lagningu sæstrengs til Skotlands um Færeyjar á níunda áratugnum og einn framleiðandi sæstrengs vann athugun fyrir fyrirtækið um lagningu strengs til Skotlands í byrjun tíunda áratugarins. Um sama leyti, vorið 1993, lagði þáverandi iðnaðarráðherra fram á Alþingi skýrslu (hvítbók) um útflutning raforku um sæstreng. Á tíunda áratugnum og fram yfir aldamót kom Landsvirkjun að mörgum verkefnum þar sem tengingar við Skotland, Holland, Þýskaland og Noreg. Fyrir um 10 árum var síðan farið að skoða málið aftur, fyrst í samstarfi við Landsnet en á árinu 2013 bættist dótturfélag breska landsnetsins í hópinn – IceLink-verkefnið.

Á síðustu árum hefur einnig verið unnið að málinu af íslenskum stjórnvöldum og Orkustofnun. T.d. var til skoðunar tenging við Færeyjar í samstarfi orkustofnana landanna. Ráðgjafarhópur sem

skipaður var af þáverandi iðnaðar- og viðskiptaráðherra á árinu 2012 skilaði skýrslu í júní 2013. Í niðurstöðum greinargerðar um lögfræðileg málefni vegna sæstrengs sem ráðgjafarhópurinn lét vinna segir m.a.: „Að lokum má benda á að íslensk löggjöf gerir ekki ráð fyrir sæstrengjum og því þyrfti að endurskoða núgildandi lög eða setja sérlög ef farið yrði í frekari framkvæmdir. ...“ Í greinargerðinni er í umfjöllun m.a. vísað til þriðja orkupakkans, enda hafði hann þá verið í gildi í tæplega fjögur ár.

Skýrsla ráðgjafarhópsins var lögð fram á Alþingi í október 2013 og tekin til umræðu í nóvember sama ár. Umræðu um skýrsluna var frestað meðan atvinnuveganefnd þingsins fjallaði um hana, en eftir að nefndin skilaði álitinu sínu í febrúar 2014 var umræðu um hana haldið áfram og henni lokið í sama mánuði. Í álitinu atvinnuveganefndar var lagt til að ýmsir þættir málsins yrðu teknir til nánari skoðunar og skipaði þáverandi iðnaðar- og viðskiptaráðherra verkefnisstjórn til að stýra því verki. Á fundi þáverandi forsætiráðherra Íslands og þáverandi forsætisráðherra Bretlands í október 2015 var ákveðið að setja á laggirnar vinnuhóp til að kanna mögulega tengingu landanna í gegnum sæstreng. Verkefnisstjórnin sem iðnaðar- og viðskiptaráðherra hafði skipað var þá tekin til starfa og var henni falið að eiga viðræður við Breta. Verkefnisstjórnin skilaði skýrslum bæði um verkefnið sem henni voru falin með vísun til álits atvinnuveganefndar og um viðræðurnar við bresk stjórnvöld í júlí 2016. Meðal fylgiskjala með fyrrnefndu skýrslunni er: „*Greinargerð um þróun orkustefnu Evrópusambandsins með hliðsjón af hugsanlegum sæstreng.*“

Með vísun til þess sem fram kemur hér að fram hefur því verið ljóst að bæði Alþingi og stjórnvöld þyrftu að koma að slíku verkefni. Auk þess þyrftu að sjálfsögðu stjórnvöld á hinum enda strengsins að koma að því og að öllum líkindum Færeyingar þar sem slíkur strengur færi væntanlega um landgrunnið í grennd við Færeyjar. Heimildir til lagningar neðansjárstrengja samkvæmt hafréttarsamningi Sameinuðu þjóðanna eru mismunandi og fara eftir tegund hafsvæða. Til dæmis hafa strandríki fullveldisrétt á innsævi og í landhelginni. Þau geta þannig stjórnað og sett reglur um lagningu, viðhald og viðgerðir á neðansjárstrengjum á þeim hafsvæðum. Um þetta er sérstaklega fjallað í greinargerð um lögfræðileg málefni sem vísað er til hér að framan.

Vinna við skoðun verkefnisins síðustu áratugi hefur staðfest að tenging við grannríkin væri mjög kostnaðarsamt, umfangsmikið og flókið verkefni. Auk þess sem tæknilegar og efnahagslegar forsendur þyrftu að vera til staðar yrði slíkt verkefni að hafa pólitískan stuðning bæði hér á landi og landinu þar sem slíkur strengur kæmi á land. Yfirvöld í löndunum þyrftu að veita leyfi fyrir landtöku og legu strengsins, semja þyrfti við aðila sem reka flutningskerfin í löndunum um hvort og hvar væri hægt að tengja strenginn kerfum þeirra, ná samningum við eigendur strandsvæða og lands sem þarf undir mannvirki, afla leyfa stjórnvalda fyrir leið fyrir streng og hvaða búnaðar yrði krafist, mat á umhverfisáhrifum, fá samþykkt skipulags o.fl. Það þyrfti því langan tíma til að undirbúa verkefnið nægilega til að forsendur væru til að taka ákvörðun um lagningu sæstrengs og eftir að ákvörðun lægi fyrir má ætla að það tæki a.m.k. 5 til 7 ár að framleiða strenginn, leggja hann og koma strengnum í rekstur.

Hið hefðbundna evrópska líkan fyrir slíkar tengingar felur í sér að flutningsfyrirtækin í löndunum sem tengd eru eiga og fjármagna slíka tenginu til helminga og að fá tekjur sem jafngilda mismun á orkuverði á mörkuðum í löndunum. Landsvirkjun telur afar ósennilegt í ljósi ofangreindra greininga að slíkt líkan gæti átt við. Áhætta eigenda sæstrengsins væri of mikil samhengi við stærð flutningskerfisins og því kæmi tæplega til greina að láta notendur á Íslandi taka þá áhættu. Því þyrfti að virkja undanþáguákvæði reglugerðar Evrópuþingsins og ráðsins (EB) nr. 714/2009.

Vegna þeirra umræðu sem hefur orðið um tenginu íslenska raforkukerfisins í umræðu um þriðja orkupakkann er rétt að ítreka að einkum hefur verið horft til Bretlands varðandi hugsanlegan sæstreng. Ástæður þess eru nokkrar, kostnaður við tengingu þangað yrði mun lægri en ef tengt væri við meginland Evrópu, stjórnvöld í Bretlandi hafa sýnst málinu áhuga og myndu mögulega

styðja það og raforkuverð þar er hátt. Sömuleiðis yrði sá tími sem það tæki að koma slíkri tengingu í rekstur nokkrum árum styttri en ef tengt yrði við meginlandið, þar sem lengri tíma þyrfti til að framleiðu og lagningar strengs. Í ljósi þessa og með vísan til þess að Bretar hafa sagt sig frá Evrópusambandinu er engan vegin ljóst hvort eða að hversu miklu leyti orkulöggjöf Evrópusambandsins og löggjöf um stofnanir þess eða Efta-ríkjanna myndu gilda um slíkt verkefni.

Svokallaður PCI listi (e. *Projects of Common Interest*) hefur einnig verið til umræðu. Fyrirtækin sem taka þátt í IceLink verkefninu sóttu um að verkefnið kæmist inn á þann lista á sínum tíma með vísun til þess að verkefni á þeim lista eiga þess kost að sækja um fjárhagslegan stuðning við greiningu á verkefninu og síðan mjög hagstæða fjármögnunar komi til framkvæmda. Þannig þurfa verkefni sem Fjárfestingarbanki Evrópu lánar til að vera á þessum lista. Með því að vera á listanum væri verið að tryggja hagsmuni Íslands. Landsnet hefur fyrir hönd fyrirtækjanna dregið verkefnið af PCI listanum.

Tenging raforkukerfa er almennt talin vera mikilvæg til þess að bæta orkunýtingu, auðvelda uppbyggingu endurnýjanlega orkugjafa og hornsteinn aðgerða til að tryggja orkuöryggi raforkukerfi. Það kemur því ekki á óvart að öll raforkukerfi sem Landsvirkjun þekkir til hafa nú þegar komið á tengingum eða eru með það í skoðun þegar það reynist tæknilega mögulegt. Reynsla af tengingum er undantekningarlaust jákvæð og á flestum mörkuðum stefnt að því að auka þær enn frekar.

Tenging íslenska raforkukerfisins hefði mjög jákvæð áhrif á orkunýting núverandi virkjana og orkuöryggi á Íslandi. Valmöguleikinn og skoðunin ein og sér styrkir einnig samningsstöðu íslenskra orkufyrirtækja í erfiðum samningum þeirra við stóriðjufyrirtækin.

Að lokum vill Landsvirkjun ítreka stuðning við málin sem hér eru til umfjöllunar. Fyrirtækið að sjálfsögðu reiðubúið til að mæta á fund nefndarinnar og veita upplýsingar verði eftir því leitað.

Virðingarfyllst

Hörður Arnarson
forstjóri

Fylgiskjal:

Bréfi Landsvirkjunar til utanríkismálanefndar Alþingis dagsett 29. apríl 2019. Umsögn um mál 777: *Tillaga til þingsályktunar um staðfestingu ákvörðunar sameiginlegu EES-nefndarinnar, nr. 93/2017, um breytingu á IV. Viðauka (Orka) við EES-samninginn (þriðji orkupakkinn).*